

Ефективність лікування поза стадією вираженого загострення на курортах Трускавець, Бердінводи та Рай-Оленівка висока. Це зумовлено, головним чином, впливом мінеральної води “Нафтуса” на основні патогенетичні механізми розвитку захворювань системи травлення. Вона здійснює рефлекторний вплив на фізіологічні процеси, що проходять в організмі – хімічні, біохімічні, ферментативні, окислювально-відновні, в результаті чого відновлюється нормальна функціональна взаємодія окремих органів та систем.

Природні лікувальні ресурси, в тому числі внутрішнє застосування мінеральної води, здійснює сприятливий вплив на функціональний стан нервової системи та залоз внутрішньої секреції, сприяє відновленню регуляції імунологічної реактивності організму, поліпшує обмін речовин та процеси регенерації, здійснює протизапальний ефект.

Методика питного лікування залежить від ступеню важкості захворювання, а також характеру пост резекційних синдромів, які часто поєднуються.

Мінеральні води типу “Нафтуса” мають виражений гормонотропний ефект, а стимульовані прийманням “Нафтуса” гастроінтестинальні гормони “ентероінсулярної вісі”, в свою чергу, в значній мірі поліпшують трофіку епітелію. Крім того, приймання “Нафтусі” гальмує активність АТФази і знижує вміст натрію в епітеліоцитах тонкої кишки, внаслідок чого збільшується вихід з тканин калію і цезію.

Властива водам типу “Нафтуса” холеретична, діуретична та калійуретична дія також сприяє вивільненню організму від радіонуклідів.

Органічні речовини, які містяться в “Нафтусі”, мають комплексоутворюючі властивості, що прискорює виведення з організму солей важких металів та радіонуклідів. В плані можливостей зменшення дії іонізуючої радіації на організм значний інтерес мають данні про антиоксидантну дію “Нафтусі”, а також її вплив на підвищення потенціалу систем, які відповідають за гомеостаз перекисного окислення ліпідів в організмі.

З метою стимуляції моторно-евакуаторної функції шлунково-кишкового тракту та жовчевивідних шляхів і виведення з організму радіонуклідів широко використовується беззондовий дренаж жовчевих шляхів (тюбажі), трансдуоденальні зрошення мінеральною водою “Нафтуса”, кишкові промивання та субаквальні ванни.

КОЛЕСНИК Э.А.

КУРОРТНЫЕ РЕСУРСЫ УКРАИНЫ, НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИХ ЭКСПЛУАТАЦИИ, ОХРАНЫ И РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

Сегодня трудно представить систему охраны здоровья населения без санаторно-курортного лечения и отдыха. Курортное лечение - это, в первую очередь, лечение природными лечебными ресурсами, к которым, в соответствии с Закона Украины «О курортах», относятся - минеральные воды, лечебные грязи, озокерит, рапа лиманов и озер, природные объекты и комплексы с благоприятными климатическими условиями, пригодными для использования с целью лечения, медицинской реабилитации, профилактики заболеваний и организации отдыха.

Украина - одна из самых богатых природными лечебными ресурсами стран мира. На территории страны распространены практически все бальнеологические типы минеральных вод: углекислые в - Закарпатье, радоновые - в Винницкой и Черкасской областях, сульфидные - во Львовской области, Закарпатье и Крыму, железистые - в Донбассе, бромные, йодо-бромные и йодные - на территории северного Причерноморья, кремнистые - в Харьковской области, воды с повышенным содержанием органических веществ - всемирно известная «Нафтуса» - во Львовской, Хмельницкой, Харьковской и Тернопольской областях, воды без специфических компонентов и свойств - в Харьковской, Полтавской Одесской области, а так же все генетические типы лечебных грязей- торфяные (месторождения Семиреньки, Любень Великий), иловые (Куяльницкое, Сакское, Чокракское), сапропелевые (Шацкие озера).

Природные лечебные ресурсы Украины достаточно широко используются санаторно-курортными учреждениями различных министерств и ведомств, однако наиболее развитую сеть здравниц имеет ЗАО «Укрпрофздравница».

Учитывая, что проводимые в Украине радикальные экономические реформы касаются непосредственно и имущества общественных организаций, в том числе и имущества Федерации профсоюзов Украины, в декабре 1991 года было создано Акционерное общество лечебно-оздоровительных учреждений профсоюзов Украины «Укрпрофздравница», являющееся правопреемником Украинского республиканского совета по управлению курортами профсоюзов. Создание ЗАО «Укрпрофздравница» позволило сохранить курортное имущество и систему в целостности и выстоять в ежегодно ухудшающихся условиях хозяйствования.

На территории республики для санаторно-курортного лечения, пакетирования и розлива в бутылки используются запасы более чем 200 месторождений минеральных вод и около 80 месторождений лечебных грязей, из которых 61 месторождение (участок месторождения) минеральных вод и 13 месторождений лечебных грязей находится на балансе предприятий ЗАО «Укрпрофздравница». На базе этих месторождений функционирует около 90 санаторно-курортных учреждений акционерного общества, в которых ежегодно проходят курс санаторного лечения и реабилитации, с использованием природных лечебных ресурсов, около 400 тысяч человек. Для обеспечения лечебного процесса здравницами профсоюзов ежегодно используется в среднем более 800 тысяч кубических метров минеральной воды и 7 тысяч тонн лечебной грязи. В 2004 году внесено в государственный бюджет, как плата по возмещению затрат на геологоразведочные работы и специальное использование недр более 1 миллиона гривен.

Природные курортные ресурсы Украины широко используются в здравницах профсоюзов при санаторном лечении и реабилитации больных в специализированных реабилитационных отделениях. Всего на базе здравниц курортов профсоюзов, созданы и успешно работают более 100 специализированных отделений на 5,5 тысяч коек.

В последние годы санаторно-курортные учреждения профсоюзов активизировали деятельность по созданию мини-заводов по розливу минеральных вод. Так заводы по розливу минеральных вод имеют санатории «Поляна», «Солнечное Закарпатье», «Квитка полонины» в Закарпатье, санаторий «Роща» в Харьковской области. На курорте «Миргород» решается вопрос о создании цеха розлива минеральной воды.

Значительные запасы лечебных грязей в озерах и лиманах Крымской автономной республики, Одесской, Запорожской и Херсонской областей, многочисленные месторождения минеральных вод в Винницкой, Донецкой, Закарпатской, Львовской, Полтавской и других областях, прекрасный климат побережья Черного и Азовского морей, Карпат, Крыма, Средней полосы, в сочетании с современной медицинской базой по праву выводят Украину на одно из ведущих мест в мире по применению природных лечебных ресурсов в санаторно-курортном лечении и реабилитации.

Учитывая насыщенность территории Украины природными лечебными ресурсами вопросам их рациональной и технически правильной эксплуатации всегда уделялось большое внимание. Первая специализированная геологическая организация, основными видом деятельности которой являлся контроль за рациональной разработкой месторождения лечебных грязей – Сакская гидрогеологическая контрольно-наблюдательная станция – была создана в 1926 году. Трускавецкая контрольно-наблюдательная станция - в 1948 году.

С целью усовершенствования контроля за состоянием эксплуатации природных лечебных ресурсов, используемых санаторно-курортными учреждениями Правительство Украины в 1948 году приняло решение о передаче Министерству здравоохранения Украины, а в 1954 – Украинскому республиканскому совету по управлению курортами профсоюзов – специализированной геологической службы, состоящей из двух контрольно-наблюдательных станций – Сакской и Трускавецкой, а также гидрогеологической конторы «Укргеокаптажминвод». В настоящее время, единственная в Украине специализированная геологическая служба, основной задачей которой является осуществление рациональной эксплуатации и охрана месторождений природных лечебных ресурсов от порчи и преждевременного истощения, ЗАО «Укрпрофздравница» состоит из 6 гидрогеологических режимно-эксплуатационных станций, 2 гидрогеологических участков расположенных в крупных курортных регионах и гидрогеологического предприятия «Укргеокаптажминвод».

Геологическая служба акционерного общества обладает банком данных о состоянии эксплуатации месторождений природных курортных ресурсов более чем за 30-летний период, (по некоторым месторождениям за 80 летний период) и способна представить данные о состоянии месторождений природных лечебных ресурсов не только в настоящее время, но и на отдаленную перспективу. Имеющийся банк данных постоянно пополняется.

Несмотря на сложные экономические условия гидрогеологические режимно-эксплуатационные станции, для выполнения возложенных на них функций, имеют достаточно надежную и современную техническую и лабораторную базу. Большинство химико-аналитических лабораторий ГГРЭС аккредитованы в органах Госстандарта Украины, а лаборатории Закарпатской и Славянской ГГРЭС аккредитованы в системе УкрСЕПРО.

Постоянную, целенаправленную работу по расширению гидроминеральной базы курортов профсоюзов и Украины проводит гидрогеологическое предприятие «Укргеокаптажминвод».

С 1949 года предприятием разведаны запасы более 80 месторождений минеральных вод и лечебных грязей, в числе которых такие известные месторождения как Трускавецкое, Полянское, Голубинское, Синякское, Куяльницкое, Сакское лечебных грязей и многие другие. В Геологический фонд сдано более 300 отчетов предприятия о результатах поисково-разведочных и тематических гидрогеологических работ.

Специалистами предприятия разработано и утверждено в установленном порядке более 50 проектов округов и зон санитарной охраны курортов, не только Украины, а и стран ближнего зарубежья - Литвы, Латвии, Армении, около 20 технологических схем эксплуатации месторождений природных лечебных ресурсов, выполнено курортологическое обследование территории 21 области Украины, составлено 3 варианта карты современного использования природных лечебных ресурсов Украины. Гидрогеологическое предприятие «Укргеокаптажминвод» единственная организация в республике, защищающая запасы лечебных грязей в Государственной комиссии по запасам полезных ископаемых. С 1995 года ГКЗ Украины утверждены запасы лечебных грязей по 6 месторождениям лечебных грязей в общем количестве более 1 миллиона кубических метров, по категории А+В, это месторождения Обиточное, Бейкушское, Кирилловское, Сакское, Великолюбенское и Гопринское, а также по 2 месторождениям рапы. В текущем году в ГКЗ Украины будет рассматриваться вопрос об утверждении запасов лечебных грязей озер Репное и Слепное для обеспечения потребности курорта Славянск и месторождения Семиреньки для курорта Миргород.

Эксплуатация всех месторождений природных лечебных ресурсов, находящихся в ведении подразделений акционерного общества проводится на основании специальных разрешений, в соответствии с положениями утвержденных в установленном порядке «Технологических схем эксплуатации».

Для охраны месторождений природных лечебных ресурсов от порчи и преждевременного истощения, еще в советские времена, утверждены и вынесены в натуру границы округов и зон санитарной охраны всех профсоюзных курортов. Работа по утверждению зон горно-санитарной охраны курортов проводится постоянно. Только в 2004 году Верховным Советом Украины был утвержден статус двух курортов общегосударственного значения Бердянск и Саки. На рассмотрении Верховного Совета находится проект округа и зон горно-санитарной охраны курорта Хмельник.

С целью усовершенствования геологического обслуживания эксплуатируемых месторождений природных лечебных ресурсов, в 1998 году принято решение о расширении сфер влияния Сакской и Славянской ГГРЭС, которым поручено проведение режимных наблюдений на месторождениях гидроминеральных ресурсов в Николаевской, Херсонской Днепропетровской, Полтавской и Харьковской областях. Как показало прошедшее время, это решение себя оправдало.

Работу геологической службы акционерного общества, как и всей курортной отрасли, затрудняет несовершенство курортного законодательства, которое должно определять государственные требования к вопросам разведки, эксплуатации и охраны от порчи и истощения месторождений курортных ресурсов.

В 2000 году был принят Закон Украины «О курортах», однако ни один, так называемый «подзаконный акт», до настоящего времени не разработан. В связи с этим создалось сложное положение с выполнением санитарно-оздоровительных мероприятий в зонах и округах санитарной охраны курортов, соблюдением режимов, установленных в них. При попустительстве местных органов самоуправления имеют место захваты территорий зон санитарной охраны под частное строительство, сады и огороды. После прекращения финансирования санитарно-оздоровительных мероприятий из средств курортного сбора, выделение, из местного бюджета, в котором курортный сбор концентрируется, сколь либо значительных сумм на выполнение санитарно-оздоровительных мероприятий практически прекратилось. Отмена финансирования режимных наблюдений из средств государственного бюджета, или курортного сбора заставляет практически полностью прекращать проведение режимных наблюдений на перспективных и резервных месторождениях

курортних ресурсів. То єсть існуюча в Україні курортна сфера практично не має законодавчої бази як такої. А відсутність курортного законодавства не дозволяє чітко визначити місце геологічної служби в питаннях охорони і раціонального використання природних лікувальних ресурсів.

В зв'язі з відсутністю документації, регламентуючої питання експлуатації природних лікувальних ресурсів, геологічна служба ЗАО проводить значущу роботу по розробці тимчасових нормативних документів. Для покращення контролю за експлуатацією природних лікувальних ресурсів розроблені і узгоджені Міністерством охорони здоров'я України «Методичні рекомендації по проведенню режимних спостережень на місцях родовищ природних лікувальних ресурсів» (мінеральні води, лікувальні грязі, рапа)». Підготовлені до узгодження в першому читанні «Методичні рекомендації по питаннях експлуатації і охорони від виснаження і забруднення родовищ природних лікувальних ресурсів». Підготовлено до розгляду проект «Положення про вміст і порядку видачі гірських відводів для розробки родовищ мінеральних, прісних і інших підземних вод». Спеціалісти геологічної служби ЗАО брали участь в складанні інструкцій по використанню Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду недр з родовищами мінеральних вод і лікувальних грязей. Тем не менше деякі державні органи, на які покладено контроль за експлуатацією родовищ природних лікувальних ресурсів, не визнають, розроблені геологічною службою ЗАО нормативні документи незважаючи на їх узгодження органами охорони здоров'я і геології України.

Однак, незважаючи на об'єктивні труднощі Акціонерному товариству вдалося зберегти мережу геологічної служби на курортах профспілок України, і досягти продовження бюджетного фінансування геологорозвідочних робіт.

За значущі досягнення в розвитку курортології ЗАО «Укрпрофздівниця» в 1998 році прийнято в члени Всесвітньої федерації бальнеології і кліматології. В 2004 році – визнана кращою торговою маркою України.

Ураховуючи вище викладене, можна сказати, що досвід роботи ЗАО «Укрпрофздівниця» переконливо показав, що курорти не тільки вижили, але продовжують існувати і розвиватися, покращуючи методи лікування і реабілітації хворих в санаторних умовах і застосовуючи максимум зусиль до розширення, збереженню, раціональній експлуатації і використанню природних лікувальних ресурсів України.

ПАЛЕНКО Г.Г., ЛОБОДА М.В., КОЛЕСНИК Е.О., ДИШЛОВИЙ І. М., ШАЛКОВСЬКИЙ Є.І., БАБОВ К. Д., НІКІПЄЛОВА О.М., АКСЕНТІЙЧУК Б.І., ІВАСІВКА С.В., ФІСЕНКО Л.І., КОВАЛЬСЬКА В.В., ЛАДУБА Ю.М., ЯЦЮК В.М.

ПРАВИЛЬНІ ЗАПАТЕНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ “ДЖЕРЕЛО–ЛЮКС” ОЗДОРОВЛЕННЯ ЦІННИМИ МІНЕРАЛЬНИМИ ВОДАМИ І ФІТОНАПОЯМИ

Науково - виробниче підприємство з Києва Винахідницький центр “Джерело – Автоматика” у співдружності з провідними організаціями МОЗ України запатентувало технології правильного лікувального використання цінними привізними та збагаченими місцевими мінеральними водами і фітонапоями за допомогою автоматичних бюветів – фітобарів “Джерело –Люкс”, по яких Україна має світовий пріоритет, 50 винаходів і ноу – хау. (Додаток №1).

Вони готують з гарантованим збереженням природного складу та властивостей і відпускають за призначенням лікаря палітру з 24-х високоефективних природних лікувальних вод і фітонапоїв, які здатні виводити токсини, покращувати обмін речовин, зміцнювати імунну, ендокринну та нервову системи, підсилювати сечогінний і жовчогінний ефект, лікувати нирки, печінку, підшлункову, передміхурову залози та інші важливі органи, знижувати зайву вагу, оздоровлювати весь організм, забезпечувати активне довголіття. (Додаток №2).

Це розширює лікувальну базу, престиж і завантаження оздоровчих закладів, курортів, підвищує їх лікувальну ефективність. Бювети - фітобари на ЧП – картах